

FOLK OG LAND

«La oss aldri glemme at det er vår plikt å holde ut og ikke bli trette i dens stormer og nye gåtefulle år.»
(Sven Hedin)

Herj Kristian Skard
Ullensaker - Hestaby.

Sankt Olavskorsets ROS

Fire artikler av O. J.

II.

Gunnar Schjelderups virksomhet for industrien under krigen og senere under okkupasjonen faller i to grupper: Det han sammen med sine kolleger i Industrinevnden gjorde for vår industri i sin alminnelighet, og det han gjorde for sine egne selskaper og i egen økonomisk interesse. Han var imidlertid interessert så mange steder, at det ofte vil falle vanskelig å sondre mellom disse to arter av hans samarbeid. Han var således medlem av A/S Sprengstoffindustri styre og økonomisk interessert i dette selskap. Straks etter invasjonen ble denne industri stoppet av tyskerne. I Nevndens møte 9. mai meddelte direktør Schjelderup at «flere kommuner hadde henvendt seg til Nevnden for å få ordnet sprengstoffspørsmålet, og Nevnden hadde igår en samtale med den tyske major Neff og fremholdt viktigheten av å få sprengstoffindustrien igang, hvilket han lovet øyeblikkelig å ta opp med de militære myndigheter.» I en beretning av 22. 2. 41 til Forsyningsdepartementet meddeler Nevnden: «For å sikre tilgangen på glyserin til medisinsk bruk og til sprengstoffabrikkerne anmodet Nevnden Forsyningsdepartementet om å forordne at avfallet fra landets samtlige såpefabrikker skulle sendes til glyserinavspaltningsanlegg ved de fabrikker, som disponerte sådant. Likeledes foreslo man forbudt anvendelse av glyserin til fryseveske for biler.» (Se Haukås I, s. 62-63.) I Tønsberg Blad for 16. 8. 48 spør Direktør Lorentz Vogt, om Schjelderup fratrådte ved behandlingen. Denne har ikke svart.

Kriteriet for straffbarheten av økonomisk samarbeid med tyskerne skulle offisielt være om det var «utilbørlig», en karakteristikk som dog ikke sees anvendt på handlinger av fremtredende personer, som ikke var medlemmer av NS.

Om glimmerexporten til Tyskland skriver «Lynkomitéen» i sin innstilling (Ot. meld. nr. 2, 1945—46 s. 22):

«Mineralgruberne fremstillet følgende produkter som er av betydning i krigsindustrien:.....

Glimmer som normalt så å si ikke brytes i Norge, men som under krigen ble produsert ved tallrike brud rundt omkring i landet. Praktisk talt hele produksjonen ble eksportert til Tyskland og en kan anslå verdien til mellom 20 og 30 mill. kroner. Eksporten gikk gjennom noen ganske få firmaer, og på grunn av det åpenbart utilbørlige i å starte en krigsindustri for tyskerne ved hjelp av tyske subsidier, må en regne med at disse eksportører, som også organiserte produksjonen, er siktet for landssvik.»

«Lynkomitéen» uttaler videre (samme sted s. 32):

«Forutsetningen for at de som har deltatt i nevnte handelssamkvem med fienden ikke skal kreves til regnskap, er imidlertid selvsagt, at det ikke foreligger særskilte omstendigheter som gjør forholdet utilbørlig. Eksempler på dette er bl. a. nystarting av bedrifter med sikte på utførsel til Tyskland av krigsviktige produkter eller frivillig utvidelse eller forsert produksjon ved eldre virksomheter med tilknytning til krigsindustrien — i det hele forhold som går inn under karakteristikken i (Forts. side 8).

Spanske østfrontfrivillige vender hjem etter 12 år

Madrid (ANT) — Madrid-avisen «Informaciones» forteller at 256 spanske soldater er på vei hjem fra Sovjet-Samveldet ombord på et fransk skip. Soldatene hadde tilhørt den kjente «Blå Divisjon» som besto av spanske frivillige som kjempet på Hitlers side.

De første soldater fra denne divisjonen ble tatt tilfange av russerne ved Wolchow allerede i 1941.

Hvorfor Norge og Danmark kom med i den annen verdenskrig

Av h.r.advokat Gustav Heber

Ja, spør man om det, kan vi spørre gi et uttømmende svar på så si: Det skyldtes utelukkende Kiruna-malmen. — Der kan nok ha vært andre ting, skikkede til å animere Hitler til et angrep på Norge, men de var av så underordnet

betydning, at de ikke ville ha spilt noen selvstendig rolle ved siden av den ulykksalige Kiruna-malm. Det å gjøre Norge til basis for tyske undervannsbåter var en idé, som først oppsto etterat okkupasjonen hadde lykkedes, og den ville ikke isolert ha beveget Hitler til et overfall på Norge. Heller ikke ville tilførselen av fisk fra Norge eller av sjeldne metaller, slik som molybden, isolert kunne ha bevirket noe sådant likesom slik tilførsel like godt kunne finne sted uten noen okkupasjon i det øyemed. Nei, vi kan trygt våge den påstand, at hadde der ikke eksistert noen Kirunamalm, var ingen okkupasjon blitt iverksatt. Sydvarangers produksjon av ca. 500.000 tonn jernmalm var i forhold til Kirunas produksjon av ca. 10 millioner tonn årlig, så forsvinnende, at den ved siden av denne ikke spilte noen selvstendig rolle. Hadde ikke Hitler bestemt seg til å okkupere Norge, hadde han heller ikke funnet på å okkupere Danmark som et nødvendig forspill for okkupasjonen av Norge. I forhold til den siste var Danmark som en pølse i slaktetiden. Vi ser da også, at Hitler ikke hadde noen planer om å okkupere Norge nord for Ofotenfjorden eller vesten for Vestfjorden. Lenger nord enn til Narvik sendte han under okkupasjonen ikke sine tropper og krigsskip, og det ville derfor ha vært helt overflødig å kapitulere for disse strøks vedkommende for å få en våpenstillstand med ham. Etterat «Warspite» hadde henket hans 7 jagere i Rombaksbotn, kunne vi ha tilbudt

(Forts. side 8).

Er ikke dette landssvik?

En fritalende svenske fra unionsstriden

I en artikkel i Dagbladet 25. jan. 51, gjengitt Sigurd Blehr noen brever til statsminister Otto Blehr fra svenske venner under de bitre unionskamper i 1895.

Julius Mankell, redaktør av det radikale Stockholmsglad Fäderneslandet, og som Hedin medlem av annet kammer, skriver under 1. februar s. å.:

«Under de mange samtal vi haft om den norska frågan torde De påminna sig att jag alltid med åtlöje betraktat påståendet om det möjliga anfall av Sverige mot Norge. Ännu vidhåller jag i huvudsak denne uppfatning. De senast hos oss inträfade händelserna, reaktionens övervigt, lantmanpartiets förening, pressens hållning och nationens likgiltighet över huvud m. m. för politiska frågor, har dock i någon mån rubbat min övertygelse.»

Som en oppriktig vän till Norge och demokratien, anser jag mig därför föranledd att sända Eder en varning att vara på Er vakt. Det skadar aldrig att vara försiktig. Vem vet vilka galenskaper våra redaktionära militär och protektionister kunna påhitta! Och en fait accompli blir alltid svårt att ändra.

Vilka åtgärder, som i främsta rummet behövs vidtagas, känna Ni lika bra som jag: Skydd mot hastig överrumpling torde i främsta rummet böra beredas. Framför allt möjlighet att hastigt spärra Dröbaks sund och att bereda något hinder för framträngandet landvägen på jernbanorna till Kristiania.

Kan Ni vara säkra på Edert högre befäl och överhuvud på officerscorpsen och embetsmännen? Är det ej möjligt att i det hänseendet göra behövliga förflyttningar?

I synnerhet, bered reserver i det inre av landet av vapen, allahanda slags krigsförnödenheter och livsmedel, för händelse Kristiania i ett hastigt anlopp skulle gå förlorat eller förbindelsen med Trondhjem avskäras.»

Tenk, om en menig NS-mann hadde skrevet noe slikt for — la oss si — 15 år siden og det var blitt kjent etterat englenderne hadde okkupert Norge i 1945? Det ville sikkert ha kvalifisert vedkommende til dødsstraff bare det. Men — Julius Mankell var ikke NS-mann, og det var heller ikke kommunistgjengen her hjemme, som i all sin tid (Forts. side 8).

FOLK og LAND

Ansv. utgiver og redaktør:

Finn Brun Knudsen.

Telefon 55 76 56. Postboks 1407.

Ekspedisjon: Kierschowsgt. 5, Oslo — Tlf. 37 76 96

Nasjonalhelter - gangstere

Pressen har i den senere tid beskjeftiget seg meget med Overvåkningspolitiets aksjonering av Oswald-gruppen og avsløringene om spionasje til fordel for Sovjet-Samveldet. Dette er i og for seg ikke så overraskende. Spionering har funnet sted til alle tider, og at det i de senere år bare har vært avslørt sovjet-russisk spionasje er jo helt naturlig, da den annen part jo ikke behøver å spionere — de sitter jo selv inne med alle ønskelige opplysninger om Norges forsvaret.

Det sensasjonelle ved saken er imidlertid at lederen for spionasjen er en såkalt «frihetshelt». Av den sorten som under krigen snikmyrdet landsmenn under dekke av å likvidere motstandere. Av den sorten som røvet banker for å finansiere sabotasje mot landets næringsliv. Av den sorten som uten hensyn ødela for ødeleggelsens egen skyld.

På tross av offentlig fremsatt krav om undersøkelse (bl. a. av dr. Scharffenberg) av Asbjørn Sundes, alias Oswalds meritter under krigen, er slike undersøkelser ikke foretatt.

— Og vi vil spørre: **Hvor mange er det som i det politiske «rettsoppgjør» etter krigen har fått svære straffer, opp til livstid, for å ha bekjempet slike gangstere som nå avsløres?**

Pressen har ikke bare behandlet spionsaken i nyhets-spaltene, men også på lederplass, og her er det skrevet meget godt og meget ondt.

Særlig en avis vil vi ta til gjenmæle mot, nemlig Asker og Bærums Budstikke, som den 8. febr. på lederplass skriver:

— Vil det f. eks. bli foretatt noe mot kommunistpartiet som i dag åpenbart står i samme forhold til Sovjet, som nazistene sto i til Tyskland før og under den siste verdenskrig? — — —

Dette er en sammenblanding av begreper som er sterkt og overbevisende injurierende, og vi vil håpe at avisen beriktiger denne løgn.

Hverken det lovlige parti N.S. eller dets medlemmer sto i noe som helst forhold til Tyskland. Det var et slektskap til stede i ideologi mellom N.S. og det tyske nasjonalsosialistiske parti og dermed en interesse for Tyskland, men ut over dette intet forhold.

Det må nå være kjent for alle at kommunistene står i et direkte troskapsforhold til Sovjet. Dette er blitt fastslått gang på gang gjennom de siste tre år, og vi vil ennå en gang minne om Vidkun Quislings avsløringer om dette da han var forsvarsminister i bonde regjeringen i begynnelsen av tredveårene og hans utallige advarsler siden.

«Vi må være klar over at vi i Norge, hvis en verdenskrig igjen bryter ut, vil få geriljakrigen helt inn på livet, sa major Svein Blindheim i et foredrag i Hærens Offiserforbund om «Norsk gerilja — hva kan Heimevernet gjøre?»

Han sa iflg. Morgenposten, at både gerilja og antigeriljavirksomhet var noe, som lå naturlig tilrette for HV som burde avse styrker som kunne trenes i denne kampmetode. — Det er ingen regler for denslags krigføring og avdelingene må alltid la hensikten hellige midlet. Sabotasjeak-

sjoner og andre slags uortodokse metoder for moderne krigføring burde vært prøvd i langt større utstrekning enn tilfelle er under våre store manøvre. —

Dette høres vel og bra ut, særlig når det sies av en offiser, som er sjef for utdannelsesavdelingen i HV, men de som utsees til slik illegitim krigførsel bør da også få full beskjed om hva de utsetter seg for når de gir seg ikast med det rene wild west, hvor prisverdig det enn kan se ut. Ikke bare de, men også sivilbefolkningen vil bli lovlig vill under slike forhold. Vi har da vel bitter nok erfaring for dette. —

Den som graver en grav - -

Furubotn og Halvorsen

Løvlien og Oswald

Det vakte i grunnen liten oppsikt dengang Strand Johansen gikk fra konseptene og ned på gaten og ropte om hjelp. Han fikk hjelpen, og så ble det stille. Det som egentlig foregikk var jo den store revolusjonen i kommunistpartiet. Det ble da opplyst at det hadde vært innbrudd på partikontoret, og nu opplyser en avis at det egentlig var Oswald som utførte den egentlige eksekutive del av foretagendet. Men jeg har aldri sett noen avis — bortsett fra Friheten — beskjeftige seg med hva revolusjonen egentlig gjaldt. Man bare konstaterer at skismaet var der: Furubotn — Halvorsen og en liten gruppe ble trent tilbake i eller satt utenfor partiet. Og så fikk vi Løvlien.

Nå er hele situasjonen imidlertid høyst aktuell igjen.

Den dyktige og for så vidt sympatiske Halvorsen hadde umiddelbart for holdt en stor tale som ble utførlig referert i pressen. — Talen var et godt poengtert og stort anlagt angrep på rettsoppgjøret. Halvorsen talte ikke mot rettsoppgjøret av noen egentlig sympati for dem det var tiltenkt å ramme, men han angrep rettsoppgjøret, fordi han og Furubotn som de dyktige politikere de var ville ha tilbake den demokratiske rettighet at man skulle kunne være medlem av et parti eller en forening uten derfor å bli gjort rettslig ansvarlig for ting som

medlemmene ikke kunne ha noe ansvar for — slik var det før.

De innså øyeblikkelig at partiet ville bli en høyst diminutiv sekt, dersom loven skulle fortsette og så etter at N.S. var dømt. Det var 3 punkter kampen stod om, ett av dem var rettsoppgjøret. De to andre var mindre brennbare punkter og interesserer ikke her. Men Løvlien og hans folk ville ikke være med på det. Det var jo så umåtelig populært, når man manglet stoff i Stortinget og i valgdistriktet å kunne slå an en akkord mot de såkalte landssvikere. Det ga også pondus. Furubotn og Halvorsen så meget lengere og trakk seg på de tre punktene. Det var sikkert hårdt. Men Klokt. Og så opplever vi det uhyre tragikomiske at Oswald og hans menn nettopp behandles og dømmes etter den lov som de så innbitt kjempet for. Det går opp og ned her i verden, sa elevatørføreren.

Skulle ikke tiden snart være inne til en aldri så liten revolusjon til i kommunistpartiet? Et lite oppgjør med Løvlien og Oswald? På Venstres studentlags møte for kort tid siden satt det en mann stille og beskjedent midt i salen. Han fulgte intenst med i forhandlingene. Det var Peder Furubotn.

— Hvilke tanker satt han med da, tro?

Og hvilke tanker har han i dag? *Retnv*

FORBUNDET

NS-medlemskap og apotekeransettelser

Under sitt landsstyremøte Oslo den 20. novbr. 1953 gjorde Norges Farmaceutiske Forening følgende vedtak:

«Landsstyret vedtok å fastholde sit tidligere vedtak om at tidligere NS-medlemmer ikke under noen omstendigheter bør befordres til apotekere.»

Forbundet rettet i den anledning en forespørsel til Sosialdepartementet ved Helse-direktøren om en uttalelse som den refererte ville bli tillagt noen som helst vekt eller om departementet ved tilsetning av apotekere ville følge de vanlige ansettelsesprinsipper.

Den 3. febr. d. å. har Helse-direktoratet gitt følgende svar:

Apotekbevillinger.

Med henvisning til Deres

brev av 11. f. mnd. skal meddeles at man ved behandlingen av søknader om bevilling til å drive apotek foretar en vurdering av samtlige søkere, uansett om de tidligere er dømt for landssvik. Det vedtak som ble gjort på Norges Farmaceutiske Forenings landsstyremøte og som Forbundet refererer til, vil således ikke være avgjørende for dette departements behandling av nevnte saker.

Oslo, den 3. februar 1954.

Karl Evang

Etter dette tar altså Sosialdepartementet direkte avstan fra Norges Farmaceutiske Forenings forsøk på å utbygge brødnidsprinsippet i praksis. Det gjenstår bare å se de faktiske resultater av denne avstandtagen. Den tid er forhåpentlig forbi da det ble snakket med «dobbel bunn»!

Wilhelm Keilhau er ikke faren

Herr redaktør.

I en artikkel i Deres nr. 5 er professor Wilhelm Keilhau betegnet som en av landssvik-anordningens fedre.

Keilhau har imidlertid offentlig fralagt seg med-farskapet til den stygge byttingen, og han har jo i sine artikler i Kr. Fr. Brøggers oppslagsbok «Lov og Rett» (Oslo 1951) kritisert anordningen. Jeg henviser til stikkordet «Talionsprinsippet», hvor han skriver at vi anser dette gjengjeldelsesprinsipp fra oldtiden som barbarisk, «men om en strafferettskyndig fra oldtiden fikk anledning til å studere moderne strafferettspleie, ville han erklære det for fullstendig barbarisk når våre domstoler idømmer langvarige fengselsstraffer for forbrytelser som har tilføyet meget liten skade. Således ville han forferdes over idømming av straff for ikke skadevoldende opptreden som opprettholding av passivt medlemskap i NS etter 9. 9. 40.»

Videre henviser jeg til stikkordet «Landssvikoppgjøret» hvor Keilhau kommer inn på

påstanden om at anordningen var en «amnestilov», idet han skriver: «I realiteten betød imidlertid landssvik-anordningen at der ble reist tiltale i en stor rekke saker som aldri var blitt påtalt dersom denne anordning ikke var blitt gitt. Legges realjuridiske betraktninger til grunn, lar det seg således hevde at landssvik-anordningen sto i strid med Grunnlovens § 97 som forbyr å gi lover tilbakevirkende kraft.» Og undertegnede har sett personlige skrivelser fra Keilhau i hvilke han sier at han i London kjempet mot landssvik-anordningen, men ikke nådde frem fordi Thagårds innflytelse var for sterk. De som var sammen om byttingen var Thagård, Solem, Arntzen og Jens Hauge, og «kretsen» sto bak med dommer Schjelderup! Og regjeringen i London var jo dødsens angst for «kretsen», som hadde tydelige autoritære makttendenser. La oss gi Keilhau all mulig anerkjennelse for at han i London holdt så sterkt på et uddødelig rettsprinsipp, og det tiltross for at han såvisst ikke var av dem som ville bruke silkehansker i det oppgjør han ivret for. **E. B.**

Legender og sagakonger

Den gammel sannhetssøker, adv. Hebers karakteristikk av Olavslegenden, gjengitt i Folk og Land er veltruffen. Vår historie er full av legender som skal pynte på kongene og politikerne, og det er nyttig å avsløre dem. Kanskje vil det kunne bidra til å gi folket en mer kritisk innstilling til de oppkonstruerte «historiske sanheter».

Jeg leser i O. A. Øverlands Norgeshistorie om den tjukken og tyrannen Olav Digre, som samlet en bande av røvere i Jemtland og ble slått av de trønderske bønder på Stiklæstad. Men så passet det den lure politikeren Einar Tambaraskjelver og den ærgjerrige biskop Grimkel å gjøre ham til en Herren velbehagelig helgen og god inntektskilde for bispem. Øverland skriver:

«Hadde han såsant en motstander for seg... kjente han ingen skånsel. Selv når han hadde slått ham til jorden, lot han sin hevngjerrighet og hatskhet få fritt løp. I så henseende kunne han legge for dagen en så smålig forfølgelseslyst, at selv mindre fintfølelse naturer opprørtes... En dypere tilegnelse av kristendommens sannheter er han fremmed for» — men han forsømte aldri en messe.

Denne helgehen hadde en dronning, men også og især en frille. Denne fikk en sønn. Det er ikke alltid at farskapet i våre kongerekker er sikkert, men etter karakteren å dømme, er nok Magnus den gode helgenens sønn. Øverland har et kapittel med tittel «Magnus' hardhet», og forteller hvorledes den «gode» Magnus lånte ut sin øks til gatemordet på Haarek. Folket knurret over hans luner og overgrep, og det så en tid mørkt ut for ham. Men han klarte allikevel å få etiketten «den gode». Fordi han ble god for dem som behersket opinionen. Man ser i alle land at klikker, partier, kretser skaffer seg gallionsfigurer, hvis merittliste kan være temmelig fattigslig. Og kirken har alltid gjort gode forretninger på martyrer.

PER PEPP

Tema med variasjoner

Da etterretningen innløp om at den første atombomben var kastet ned over Hiroshima, befant president Truman seg ombord i sin yacht på en kortere rekreasjonsstur. Han satt nettopp ved bordet og inntok en bedre frokost. Om virkningen av denne behagelige nyhet meddeler Merriman Smith følgende:

«Presidenten mottok denne etterretning i glad opphisselse. Han grep kaptein *Grahams* hånd og rystet den kraftig, idet han utbrøt:

— Dette er den største begivenhet i verdenshistorien! Mr. Truman løp gjennom hele skipet for å gjøre alle ombord bekjent med det som var skjedd. Et bredt og stolt smil lå om munnen hans.»

Det sier seg selv at da en lignende verdenshistorisk tildragelse med samme lykkelige utfall fant sted straks etter (i Nagasaki), ble Mr. Trumans begeistring enda større og smilet om mulig enda bredere. Mr. Truman følte en brennende trang til å bringe det glade budskap videre til hele folket i «God's own country», og da er det greit å ha adgang til kringkastingen. I dette verdenshistoriske øyeblikk følte antagelig Mr. Truman selve Allmakten i sin umiddelbare nærhet, og da er det ikke å undres over at presidentens ord måtte få et rent religiøst-patetisk anstrøk. I ærbødighet for Mr. Trumans opphøyede tale gjengir vi først (etter generalmajor *Fuller*) ordene på engelsk:

— We thank God that it has come to us instead of our enemies, and we pray that He may guide us to use it in His way and for His purpose.

På vårt fattigslige «bokmål» skulle dette bli noe sånt:

— Vi takker Gud for at den (altså bomben!) er kommet til oss isteden for til våre fiender, og så ber vi om at Han vil lede oss til å bruke den (bomben altså!) på Hans måte og til virkeliggjørelsen av Hans formål.

Generalmajor *Fuller* nevner i sin bok intet om at Mr. Trumans ord ble etterfulgt av den kjente «kristne» koral fra Placentia Bay (leserne har forhåpentlig ikke glemt den i stillhet begravede «Atlantic Charter?»), hvis mektige toner rullet utover oseanet: «Fremad, kristne stridsmenn» — (Forward, Christian soldiers), — som sagt, det står ingen ting derom i *Fullers* bok, men Per Pepp tar seg den «frihet» (inkludert i en av de — dessverre avdøde — fire) å tro på «koral-bomben». Dessuten innfinner en bombe seg sjelden alene, som vi vet.

Dette var i 1945, — altså Mr. Truman i dette verdenshistoriske år. Men som det heter på et tidligere verdensspråk: tempora mutantur et nos in illis... Den 18. april 1948 hadde både «tonen» og Mr. Truman forandret seg ikke så lite. (Mon interessebetont erindringsforskyvning, «varig svekkede sjelsevner» eller Aasland'sk mangel på åndssvakeforsorg?) Nok om det, men på denne dag uttalte Mr. Truman følgende historiske ord til den første tysker, en dr. *Gerstenmaier*, som etter det store «demokratiske» anatema aller nådigst hadde fått tillatelse til å betre de uskyldrene haller i Det Hvite Hus:

— Tro meg, Mr. *Gerstenmaier*, den dagen jeg for første gang ga ordre til å kaste ned atombomber, var den frykteligste dag i mitt liv.

Men kjære Dem, Mr. Truman, — hva vil vel «HAN» si til dette? Var det ikke med «HANS» billigelse at bombene ble kastet i 1945? Og for å virkeliggjøre «HANS» formål?

Per Pepp.

«Han bygget opp vårt forsvar»?

Jeg lyttet forleden til Gerhardss minneord om Fr. *Monsen* i Kringkastingen. Jeg festet meg særlig ved at han bl. a. uttalte, at det falt i *Monsens* lodd å bygge opp vårt forsvar, mens han var forsvarsminister. Ja, så mange ganger kan en usannhet gjenntas at man selv faktisk tror den er sann.

Jeg har kjent Fr. *Monsen* i over femti år.

Jeg minnes i 1906 vi satt sammen på *Mjøs*båten «*Skibladner*», mens den en søndags formiddag pløyet *Mjøs*ens stille vann nedover til Eidsvoll. Jeg skulle være dommer i en fotballkamp mellom Eidsvoll og Hamar, og Fr. *Monsen* var formann for Hamarklubben.

Jeg rettet da dette spørsmål til *Monsen*: «Har du tenkt å slå deg på politikken?» «Hvordan det,» sa han, «Jo, jeg ser du er stillet som kandidat på Høyres liste for kommunevalget.»

— Ja, jeg er stillet, men jeg blir ikke valgt, for Høyre har ikke bruk for ungdom, la han til.

«Kjenner jeg deg rett, så går du om det så er til sosialstene for å komme frem,» fortsatte jeg. «Ja, akkurat,» sa han.

Og Fr. *Monsen* gikk helt til kommunistene for å komme frem, da dette parti dengang samlet det vesentlige av arbeiderstemmene. Han ble stortingsmann for kommunistene. Da arbeiderne samlet seg i Arbeiderpartiet løp flere kommunister over i Arbeiderpartiet for — som han sa, *Niels Ødegård* «Det gjelder om å være der hvor troppene er. Kommunistene har bare «generaler», men ingen tropper og derfor går jeg over til Arbeiderpartiet.» — Men *Monsen* fortsatte en tid ennå i kommunistpartiet inntil han skjønnte at han ingen sjangser hadde for å bli gjenvalgt i *Mjøs*-bykretsen som kommunist.

— Vi satt sammen i en pressefest på Hamar. Da sa jeg til Fr. *Monsen*: «Nå må du se å karre deg over til arbeiderpartiet, ellers blir du ikke gjenvalgt ved høstens stortingsvalg.» «Ja, du sier noe,» sa han, «men det er ikke akkurat så enkelt å karre seg over». Han greide det innen høstens valg og ble gjenvalgt, og fortrenget derved *Ødegård*, som hadde vært litt raskere i vendingen for å komme over i Arbeiderpartiet.

— — —
Monsen ble arbeiderpartiets første «forsvarsminister» i 1928. Han var da «generalen for det brukne gevær». Og videre kjenner de fleste grunnen til hvordan han i skrift og talt slo ned på forsvaret vi hadde. Vi må ha hel avvæbning, sa *Monsen*, for det forsvar vi har er bare rettet mot arbeiderne.

Monsen var medlem av Oplandenes presseforening lenge etter at han var trådt ut som aktiv pressemann. Vi møttes igjen på Lillehammer i et årsmøte. Han

gikk da med det «brukne gevær» på jakkeoppslaget. Jeg var formann i *Gjøvik* og omegns avdeling av Norsk Forsvarsforening. De som sørget for å belegge værelsene for oss den aften hadde sørget for at de to ytterpunkter kom sammen på ett rom. Jeg kom derfor til å dele værelse med hr. *Monsen*. Da vi kom inn på værelset og skulle legge oss, så sa jeg: «Ja, jeg vet ikke om jeg tør legge meg her, når jeg ser den knappen din.» «Bare legg deg du, jeg skal ikke gjøre deg noe.» *Monsen* var personlig en meget sjarmerende mann og særlig humorfylt. Men en politisk jonglør var han og i politikken uvederheftig.

Hans far, fiskeriassistent *Ludv. Monsen*, var en naglefast høyremann. Dertil kom at han var pressemann i alle år, så vil hadde mangen prat sammen. Engang han søkte meg i min avis, sier han bl. a.: «Tror du at det blir lenge til at vi har *Fredrik* tilbake til oss?» «Han kommer tilbake til høyre, når han har fått de stillinger han kan bekle i det politiske liv,» svarte jeg.

Det var nemlig en stor sorg for den gamle fiskerikonulenten, at han hadde en sønn som jonglerte slik mellom de politiske partier for å komme dit han ville. Men at han «bygget opp vårt forsvar», er den største usannhet som kan sies om ham.

Ja, så mange ganger kan *Gerhardsen* gjenta dette, inntil han faktisk selv tror på det.

Hva var det *Ilsen* sa? En løgn kan endevendes, stases opp med brask og bram, så dens magra skrott ei kjennes. TOLA

De er søte!

Fra en av våre best kjente kritikere fikk jeg følgende brev:

Kjære Karl Holter!

Jeg liker *Terkel* riktig godt, men jeg fikk dessverre ikke høve til å skrive om den.

Du er uvanlig godt inne i stoffet, og du har et norsk språk og en moderne rettskrivning. Lykke til med fortsettelsen.

Beste hilsen N. N.

To andre kjente kritikere var meget interessert i boka og skulle skrive om den i sine respektive aviser. Men til dags dato naturligvis ikke et ord.

Jeg har fått en eneste anmeldelse i en liten vestlandsavis. De fleste bokhandlere gjemte *Terkel* under disken. Dette er åtte år etter frigjøringa. Blokaden er framleis meget effektiv for mitt vedkommende.

Med hilsen Karl Holter.

- Hamarbispen -

Hamarbispen, dr. theol. Kristian Schjelderup, fylte nylig seksti år.

Noen utførlig presentasjon er ikke nødvendig når det gjelder Hamarbispen. Han er vår mest interessante og vidt-favnende religiøse forkynner, han er en skarp og frodig vitenskapsmann, han er et av de få mennesker i dagens Norge som i sitt liv og virke har greid å virkeliggjøre det beste i det nittende århundres humanisme; han er en mann i stadig søken mot større klarhet og større sannhetsfylde, og han er et godt menneske.

Det har bestandig stått et friskt vær omkring Schjelderup, hans meninger har ofte egget til motsigelse og strid. Der er stadig noe uferdig — noe underveis — ved ham, som det over alle tindrende våkne og søkende mennesker. Det å bli storartet og avsluttet byr hans natur så herlig imot.

Som unge teolog søkte han Røst sognekall, som biskop har han gått Hallesby under øynene i spørsmålet om den evige fortapelse, og han har lagt seg ut med isfronten ved sitt benådningsbrev. Ved disse og andre anledninger har representanter fra ufeilbarlighetens skoddegrå falanks stått frem og med patos forkynt at nu har Schjelderup gjort en feil, muligens en dumhet. Feil og dumheter? Over Schjelderup er der slike dimensjoner, at han kan tillate seg adskillige feil og dumheter, og ufeilbarlighet er vel noe av det verste han vet.

I den siste tid har vi hatt en del ordsqualder omkring vår «åndselite». Jo vi har en åndselite og førsteplassen i denne elite tilkommer ubestridelig Hamarbispen.

Julen 1947 i Ilseng fangeleir, den tredje julen i fangenskap, mørke og bitre tanker kommer og går, nesten tre år innenfor. Hvordan står det til med de der hjemme hvor vår plass også denne helg står tom? «Eder er idag en frelser født», tøv og tull!

Så kom Hamarbispen.

Vi hadde pyntet den dystre spisesalen så festlig som mulighetene tillot. Det meste av kortveggen bak talerstolen var opptatt av et kolossalbillede, utført av våre to tegnere, Haakenstad og Wigfors. Billedet viste oss Mesteren som

bedrøvet står og ser ut over et mørk-dystert landskap med brannlysninger i bakgrunnen, brannruiner, gravkors, lik og ravner. «Dette er den verden jeg kom for å vise veien frem til Guds rike!»

Hva ville bispen tale til oss, om synd, syndserkjennelse, anger og omvendelse, en høytliggende tale kanskje, men i stil med vanlig presteforkynning.

Schjelderup ga oss et bilde av Mesteren i ord. Jeg husker idag ikke en eneste setning, ikke et eneste ord av bispens tale, men det Kristus-billedet disse setningene, disse ordene skapte i mitt sinn, glemmer jeg aldri. Vi så Mesteren der han gikk omkring og gjorde vel, vi så ham sitte på berget i Galilæa og gi oss de udødelige ord, vi så ham i hans kompromissløse kamp for sannheten, mot løgn og uredelighet, for kjærlighet mot hat og hevn, en kamp som førte ham til korset. Han viste oss en Kristus som er for stor til å stenges inne i et bedehus eller i en katedral, for stor til å gjerdes inne i et kristelig parti, men som er villig til å ta opphold i et ulykkelig, søkende menneskesinn med sin ånd, sannhetens og kjærlighetens hellige ånd.

Schjelderup var en av våre mest intelligente og kompromissløse motstandere. Utrettelig angrep han oss i taler og skrifter. For sin overbevisnings skyld ble han satt på Grini. Han kunne ha hatt grunn til å vende oss ryggen da vi kom i fangenskap. Men han gjorde det ikke, han er den eneste bisp som har satt sin fot i en «landssviker»-fangeleir for å gjøre Ham levende, forståelig og nær. Han som sa om seg selv: «Jeg er veien, sannheten og livet», og «Kom til meg alle som har tungt å bære, jeg vil gi Dere hvile.»

Må så Hamarbispen ha en dypfølt takk fordi han gikk rundt og gjorde vel mot oss i fangenskapet og mot våre i friheten. Atter er han dratt i ledning for kjærlighetens og barmhjertighetens sak, må hans ånd og foredømme også denne gang seire over hatet og hevnen.

Alfred Dale.

Schjelderup - Haug

Tidl. høyesterettsdommer Ferdinand Schjelderup fikk 15. januar Oslo byretts dom for at hans beskyldninger mot høyesterettsadvokat og overlærer E. Haug skulle ansees «døde og maktesløse». Samtidig ble herr Schjelderup pålagt å betale kr. 1 200.— i saksomkostninger til enkefru Milly Haug, som etter hennes manns død hadde ført den av mannen anlagte injuriersak videre. Dommen var enstemmig.

Ferdinand Schjelderup har i tiden etter «frigjøringen» beriket den såkalte okkupasjonslitteratur med hele 3 omfangsrrike bøker. Som en av de ledende innen «Kretsen» burde høyesterettsdommeren forutsettes å ha adskillig faktisk stoff å bringe til torgs. Resultatene ble imidlertid sørgelig tynne, og det må ansees overveiende sannsynlig at man spesielt på hjemmefronten hold i høy grad forsto å beherske sin begeistring for den snakkesalige dommers utgydelser.

I en anmeldelse i Nationen 8. febr. 1950 av herr Schjelderups tredje bok — «Over bakkekammen» — nytter direktør Lorentz Vogt overskriften: «Dommer eller dikter?» Den nå foreliggende dom i injuriersaken synes å bekrefte at det er det siste alternativ som er det rette. Ferdinand Schjelderup har ikke bare seg av med diktning — han oppnådd dom for at han har bedrevet *straffbar diktning!*

Og dermed bør «Kretslederen», 3-marxsmannen Ferdinand Schjelderup være avskrevet som «historisk kilde». Sic trar sit — — —!

H. G.

“Vi skyter på ambulanserbiler”

Vi har en artikkel om «beinlåsen» og HV. Det vitner om forfall.

En venn av oss forteller fra Korea. Han var norsk sanitets-soldat der borte og FN-styrkene malte over Røde Kors-merket på ambulanserbilene. Da han spurte amerikanerne hvorfor de gjorde det, var svaret: Ambulanserbilene er sikrere når de ikke har slike merker på!

Ennå en mislykket Solbrisaffære

Politimesteren som
etterforsker

Det er en tid siden nå, men det må allikevel fortelles. Det var i 1947. En av våre venner i Trøndelag hadde vunnet en modellseilbåt, 1,4 m. lang og 1 meter høy. Han hadde ikke bruk for noe slikt på sitt gårdsbruk og ville gjerne omsette den i kontanter. Hans bror satte da en annonse inn i en Trondheimsavis og brukte som reklameoverskrift noe slikt som «S/S Solbris tilsalgs» med behørig adresse. — Et par dager etter kom bygdens lensmannsbetjent til gården og fremviste skrivelse fra politimesteren i Trondheim med forlangende om å undersøke den nye Solbris-affære og foreta de nødvendige arrestasjoner. Ja, han fikk se skipsmodellen og fikk seg etter sigende, en god skratt. Det må for rettfærdighets skyld tilføyes, at eieren ikke var NS, og så ble glemselens slør trukket over hele affæren. — Vi vet ikke, hvordan den ivrige, under okkupasjonen gråtende politimester har reagert på sin iver. Men «Solbris» eksisterer ennå i Trondheimsmannens eie. Det sies at det er musikk i riggen ennå. —

Charles Lindbergh

den berømte Atlanterhavsflyver, ble forkjetret under den annen verdenskrig, fordi han hadde en annen mening enn krigshisseren Roosevelt. Nå er han kommet tilbake både i ære og berømmelse. Og gullet begynner å strømme inn. Han har i disse dager solgt filmrettighetene til sin i utlandet meget omtalte bok, og det dreier seg her om summer større enn det noen gang er betalt for en slik rettighet. Det gjelder rettighetene til Lindbergs bok «The Spirit of St. Louis» og betalingsløperen løper opp til over en million dollar.

«Enn hva gjør dere, når dere ser nordkoreanske eller kinesiske ambulanserbiler?»

«Vi skyter naturligvis».

En internasjonal konferanse ville nok ha diskutert hvem som hadde begynt først. Det hadde blitt det vanlige med gjensidige beskyldninger.

Men vi vil bare konstatere, det alvorlige faktum at Røde Kors ikke blir respektert. Heller ikke av FN. Det er trist, skriver «Folkehøren».

Siegfriedlinjen atter i bruk

Nå er den amerikansk
forsyningsdepot

Hitlers Siegfried-linje på fronten mot Frankrike er nå blitt den amerikanske hærs viktigste forsyningsdepot i Tyskland. Det er skjult under ca. 360 km. skogkledt fjellterreng omkring den lille by Pirmasens, som ligger på en hovedforbindelsesvei fra Rhinland til Frankrike. Hele forbindelses- og forsyningsystemet er bygget opp i løpet av de siste tre år.

Det underjordiske depot ved Pirmasens er typisk for snesevis av andre baser, hospitaler og flyplasser, som ligger strødd ut over dette område. I huler og tunneller ligger våpen, ammunisjon og annet utstyr for den amerikanske syvende armé, som befinner seg i området øst for Rhinen og opp til jernteppegrensen mot Østtyskland og Tsjekkoslovakia. De fleste lagerrom er anbragt under jorden. Depotet ble opprinnelig anlagt i 1951 som supplement til de allerede eksisterende depoter. Til å begynne med kjempet man mot mugg og fuktighet. Den klimatiske forskjell mellom hulene og atmosfæren utenfor fremkalte om sommeren likefrem et kunstig regn og derfor måtte man installere lufttørreapparater og filtreringsanlegg for å få fuktighetsgraden nedsatt. Dermed har amerikanerne sikret seg brukbare lagringsrom på lengre sikt.

Det sies så meget

I en redaksjonell artikkel i Dagbladet 7.1. 54 skrives det: «Norge er blitt en rettstat, hvor ingen arresteres og straffes uten etter loven, hvor ingen tortur finner sted». — Dette er drøye påstander, men de går vel i Karl Johan-folket som sur medk i katta. Jeg kan imidlertid bevite at det fant tortur sted så sent som i oktober 1945 i Trondheims by, hvor unge menn ble sendt til Misjonshotellets kjeller med politimesterens vitende og vilje og hvor de satt i lysceller i opp til tre uker for å «mykgjøres». Men det skal det selvsagt ikke tales om, for det er klart at de da rådende myndigheter ikke var seg selv helt bevisst. Og «rettsstaten»? Den vil vel ikke lenger noen hederlig jurist påstå eksisterte i de første gale måneder. At ivrige tyskertjenere senere satt og dømte uegennyttige og offervillige borgere til mange års straff er jo åpenbar, men det har også ført til at juristene sidenhen sees på med en viss skepsis av både læg og lærd.

Jakob.

I molboens tegn

Når en forretningsdrivende vedlegger sin selvangivelse avskrift av tap- og vinningskonto og balansekonto, slipper han videre med alminnelig oppgjørsskjema med ca. 60 spørsmål.

En regnskapsførende bonde kan vedlegge selvangivelsen tap- og v.kto og balansekonto,

men må videre fylle ut næringsoppgave (skj. 2667) med ca. 670 spørsmål og attpå til fylle ut utdragsskjema for utgifter og for inntekter med ca. 60 rubrikker for postering og oppdeling.

Fordringene er som 10—1 i bondens disfavør.

Per Saldo.

Hva en etter- nøler mener

Det ser ut som Ola O. Furuseths kritikk i Folk og Land nr. 2, ikke blir godt mottatt. Sannheten er aldri blitt likt eller godt mottatt av menneskene, og da er det heller ikke annet å vente for Ola O. Furuseths artikkel. Det er ikke så lite sannhet i det han skriver. Er det nå så ettertraktelsesverdige om vi fikk oppreisning for justismord og plyndring av kvinner og barn, av disse som i dag befolker Norges Storting, eller sitter med styremakten i landet, uansett hvilket politisk parti de representerer? Noen innrømmelse av begått feil fra den kant, skal vi heller ikke sette for store forhåpninger til. Det vil bli en skuffelse. Sannhet og ærlighet er ikke kurante varer i våre dagers Norge.

Mens jeg sonet i Havnåsleiren vinteren 48—49 skrev jeg til en kjenning som representerer i stortinget det parti som jeg da trodde (ifølge sitt navn) kunne ha lært av lignelsen om den barmhjertige samaritan. Han besøkte meg, men besøket ble en skuffelse. Jeg skrev til vedkommende da jeg ikke var enig i Direktør Bolstads disposisjoner overfor fangene, det var ikke noe som vedkom meg personlig. Jeg benyttet anledningen og talte deres sak som satt med mange år på seg og hadde fått forholds-

Churchills krigsbok

Som tema for den nå utkomne avsluttende sjettede del av sin krigshistorie angir Winston Churchill: «Hvorledes de store demokratier seiret og herigjennom fikk anledning til å gjenoppta de dårsaker som nær hadde kostet dem livet.» Den svenske litterat Alarik Roos anmelder boken, som bærer titlen «Triumph and Tragedy» i Stockholms-tidningen og skriver tilslutt:

«I våra dagar talas det om Tysklands enhet, men Churchill och Roosevelt diskutera de Tysklands uppdelning. I Quebec gick Churchill med på Morgenthau-planens förvandlande av Tyskland till agrarland, något som han nu tydligen minns med obehag och försöker glida över. I Moskva föreslog Churchill att Sovjet i Rumänien skulle ha 90 pct.

vis streng straff. Jeg fikk et svar som jeg sent glemmer: «Dere får angre.» Hadde vedkommende sagt: «Dere får forsøke å tilgi,» da hadde jeg skjönt at vedkommende hadde lært sitt «Fadervor» lært det i mer enn i ordene.

Også for oss som rettsoppgjøret rammet, blir det nok den viktigste oppreisning vi kan få, når vi av hjertet kan be: «Forlat oss vår skyld som vi forlater våre skyldnere.» Det lar seg gjøre hvis vi er villige til å kapitulere for ham som lærte menneskene denne bønn. Den største lærer som verden har sett, ja mer enn lærer, en oppreiser.

Jo, Ola O. Furuseth, der er idéer å samles om som spenner videre enn oppreisning av Norges konge og Storting.

Med hilsen Sofus Nakkim.

inflytande, i Grekland England åter 90 pct., i Jugoslavia och Ungern skulle det vara 50 pct. — i Bulgarien 75 pct. ryskt. Det var maktpolitik som Stalin förstod. Men var det till förmån för en rättvis fred? Man är inte förvånad över att Churchill nu vill förklara bort detta anbud. Att han kärligt gratulerade Stalin till genombrottet på Karelska näset, var naturligtvis politisk artighet men är ändå på något sätt betecknande. 10 pct. imperialism klarar sig inte mot 100 pct.

«Triumph and Tragedy» är av den största aktualitet i dagens läge, då man på nytt försöker uppnå ett modus vivendi med Sovjet. Skall Västern lyckas bättre denna gång eller skall den åter låta lura sig, i oron för att försitta några

U R

I vekkerur, stueur og kaminur fører jeg det beste som kan oppdrives, nemlig

— **Junghans**
VEKKERUR

fra kr. 19.— til kr. 32.—.

REISEVEKKER

i skinnetu til kr. 54.—

KAMINUR (bordur)

fra kr. 179.— til kr. 331.—

STUEUR

fra kr. 182.— til kr. 280.—

ARMBÅNDSUR

kommer ennu meget uregelmessig, men jeg fører alle de kjente merker — Omega, Tissot, Longines, Cyma, Certina, Revue etc. Skriv til meg og oppgi prisklasse De ønsker i ur, og jeg skal ta ut ett som De skal bli tilfreds med. Dette er en tillidssak men lesere av denne avisen kan være sikker på reell behandling.

R. Gjessing

Urmaker

DRAMMEN

möjligheter? Skall den kunna förena fasthet och principer med smidighet? Utgångsläget är sämre än 1945.»

UKENS KRONIKK

For den politiske balanse i Europa er det godt å vite, at Spania er en fast borg mot kommunismen, og at Pyreneene utgjør en sikker front mot det uberegnelige Frankrike. Men ånden fra 30-årene synes ennå å beherske den vesteuropeiske presse, som ikke gir kommunistene noe etter, når det gjelder å miskreditere Franco og Spania. At England her går i spissen, er ikke annet enn hva man kan vente. Gibraltar er ikke bare en nå 250 år gammel engelsk erobring, men også litt av et sting i samvittigheten, hvis man da i storpolitikken kan tale om samvittighet.

U.S.A. som har overtatt forsvaret for det splittede Vesteuropa, ser litt annerledes på forholdene. Her er det ikke tale om sentimentalitet eller rester av kommunistenes propaganda i 30-årene, da sovjets bue brast i Spania, men om en nøktern vurdering av de faktiske forhold. Og mens tomatkrigerne og de kommunistiske etterplapere i Vesteuropas presse spruter blekk mot Francostyret, myldrer hele Spania i dag av amerikanske dignitærer og militære misjoner, særlig fra marine- og flyvåpenet. Det er resultatet av septemberavtalen mellom U.S.A. og Spania.

Den amerikanske flyminister Talbot sier, at han har funnet de spanske

flyplasser betydelig bedre enn han hadde ventet og derfor har han allerede ført over fra U.S.A. de første reaksjonsdrevne skoleflyplan. Med de samme transporter kom også de første amerikanske panservogner, endel artilleri og forskjellige elektron- og radaranlegg til den spanske krigsflåte. Samtidig er hele den spanske armé

De er visst gode å ta med

under omorganisasjon etter hemmeligstemplede planer.

Arméen består i fredstid av 350 000 mann, derav omtrent halvparten ofiserer og underoffiserer. Som soldater må man også regne den anselige Guardia Civil, hvor de fleste funksjonærer er tidligere underoffiserer. Amerikanerne regner med at den spanske armé ved total mobilisering kan stille to millioner mann. Allerede nå kan Spania i løpet av et halvt år stille opp 60 divisjoner, men disse kan først bli fullverdige, når de er utstyrt med amerikanske våpen og får den nødvendige omskolering etter linjer som de nye våpen krever.

Det spanske forsvars svakeste ledd er flyvåpenet, som bruker bare 25 pst. av forsvarsbudsjettet, mens armeen

bruker 57 pst. og marinen bare 13 pst. Flyvåpenet rår over 700 fly, men de er umoderne og propelldrevne, og det har bare 15 flybaser, hvorav 3 kan regnes som moderne. Men i slutten av dette år vil Spania ha fått 250 amerikanske reoplan, dels for undervisning og dels for opprettelse av den første moderne jagereskadde. U.S.A.

De er visst gode å ta med

legger øyensynlig stor vekt på å tilveiebringe et moderne spansk flyvesen på kortest mulig tid.

Hva krigsindustrien i Spania angår, så er den ganske omfattende, men umoderne. Den skal nå organiseres og utstyres med amerikanske maskiner. De spanske arbeidere og teknikere i krigsindustrien får mange lovord av de amerikanske eksperter, og man venter betydelig større investeringer her enn det opprinnelig var regnet med i septemberavtalen. Det skyldes ikke minst den billige og gode arbeidskraften, sammenliknet med den amerikanske.

Den spanske flåte er relativt stor, men umoderne. Den inndeles i fire grupper og består av et lite og umoderne hangarfartøy, en moderne tung

krysser, fire umoderne lette kryssere, 36 jagere og fregatter, 10 ubåter, derav syv moderne, og ca. 100 mindre enheter. I Nordafrika og på det europeiske fastland har Spania åtte store og fem små sjøbaser, men alle disse krever modernisering og denne er allerede i gang. På flåtens verfter holder man på å bygge 9 jagere på hver 2000 tonn, 9 fregatter på 1100 tonn og 6 mindre torpedobåter. Senere venter man levering av nye båter fra U.S.A. og omorganisering av hele den spanske verftindustri etter et nå vedtatt program.

På denne bakgrunn må man se Vest-Europas opprustning. U.S.A. har vist at det nytter ikke å sette alt på et kort, særlig når man kjenner Frankrikes sviktende forsvarsevne og de kommunistiske infiltrasjoner, men midt i dette målbevisste arbeide må det være underlig å konstatere den animositet som kommer til uttrykk i vesteuropisk presse, så snart det er tale om Franco. Her har kommunistene spilt godt. De kan bare trykke på knappene, så styrter penneknektene løs på Spania — landet som i tredveårene reddet Europa fra kommunismen. Lenger er vi altså ikke kommet, og det gir svarte forvarsler om noe skulle hende, og Tyskland ikke står rede til å ta det første støt.

Noen betraktninger om drap, spioner, propaganda og tøv, Randi Samuelsen og valg - -

Den berømte svenske oppdagelsesreisende dr. Sven Hedins var en av de få menn som hadde det store overblikk over menneskehetens problemer. I 1944 skrev han i en avisartikkel bl. a. at hele menneskeheten var grepet av smittsomt vanvidd. Videre: «Omstendighetene har ført med seg at den angelsaksiske Amerika i dag forsyner Russland med våpen. Så lenge England og De forente Stater ikke får en annen ledelse kan en ikke vente en fornuftig fred. Hatet mot Tyskland er det kitt som binder sammen de tre allierte stormakter. Hat og tilintetgjørelsesvilje, ingen positiv konstruktiv tanke. Hat produserer bare hat, hvis flammer fører til en ny eksplosjon. De to vestmakter hjelper Russland til å utbre bolsjevismens barbari over hele Europa uten å innse at de snart selv ville komme til å stå for tur om dette skulle lykkes. — —»

Millioner av mennesker i Europa har etter krigens slutt fått erfare sannheten av dr. Sven Hedins ord. Som kjent er det meget lettere å bryte ned enn å bygge opp. Hatet mot motstanderne i siste krig har «besjelet» alt som er blitt gjort siden «freden brøt løs». Hver eneste dag er det hatet som behersker dagspressen. Resultatet av disse giftige drypp merker en jo stadig. Et av de senere eksempler er den unge hollender som var sendt til Norge for å utføre en monteringsjobb sammen med en arbeidskamerat og som sto tiltalt i Oslo Byrett for drap. — Han sier der at han aldri før hadde vært sammen med nordmenn og ikke kjente deres måte å reagere på. Som kjent hadde han spurt tre menn på Grandhjørnet om veien til hotell Standard. I stedet for å bli vist rett veg, spør de ham om han er tysker. Han er dutchmen svarer han. Dette oppfatter de som han er tysker og griper ham i kragen. Er det underlig at han tror at han blir overfalt og vil verge seg? Hvem har skylden? Jo, de som gjennom presse og kringkasting har sådd hatets drypp til de mange villledte mennesker.

Arrestasjonene av de mange spioner i Finnmark har ikke

kunnet unngå å bli omtalt i avisene. En dag spurte jeg en mann med kommunistiske interesser: Hva synes De om dette? Han svarte at det var bare løgn det som sto i avisene. Det var bare propaganda! Noe som ble funnet på i avisredaksjonene for å sverte Sovjet! Men er det bare troskyldige kommunister som kommer med slike påstander? Nei langt fra. Dette skjer nok i de høyere kretser også. For å ta et eksempel: I nr. 48 i bladet Farmand har en Alb. Schanche fått inn et forkortet innlegg: Manglende skyldfølelse. Innlegget er meget saklig. Jeg siterer slutten: «Herr Hoff innbiller seg kanskje at amerikanerne ikke bruker tortur? Herr Hoff innbiller seg kanskje også at sovjet-russerne ikke hadde en finger med i oppgjøret i de enkelte land. Da tar han feil. Den 16. 5. 1944 sluttet Nygaardsvoldregjeringen avtale med Sovjet-regjeringen om de prinsipielle retningslinjer for oppgjøret i Norge.» Hertil svarer redaktør Hoff: «Påstanden om en norsk-sovjetrussisk avtale om rettesoppjøret i Norge kan etter vårt vitende bare karakteriseres som tøv.» Så vet vi det. Leser vi heretter i avisene at Sovjet-Russland har noen interesse av Norge, er det bare propaganda og tøv!

Saken er at den norske folkesjel er ødelagt av løgn og hetsdrypp. I billedbladet «Nå» leser vi en beretning om Randi Samuelsen fra Tønsberg, som forteller om sine 8 år som fange i Sovjet. Redaksjonelt skriver bladet at da hun vendte tilbake til hjembyen var det ingen som møtte henne med blomster. En journalist fra Tønsberg Blad var møtt frem for å gjøre sin plikt som presseemann. Da avisen brakte en nyhetsmelding om hjemkomsten og et bilde av Randi Samuelsen, kom det mange telefonoppringninger til redaksjonen. Tonen i alle var denne: «Skal dere ikke snart bære henne på gullstol også?» En av abonnentene sa opp avisen.

Ja slik reagerer det norske folk 8 år etter krigens slutt. Den store feil hun hadde begått var at den unge piken

under krigen hadde stått på gal side, holdt med den part som kjempet mot Sovjet. Men det spørs om det ikke kan bli mange av de godtroende nordmenn som senere kan få prøve litt av Randis skjebne. Den som ikke vil høre får føle, sier et gammelt ord.

Jeg tror at mange «landssvikere» fullt og helt er enig i artikkelen til I. Fr. O. i nr. 40: Valgrefleksjoner. Det er en mann som både jeg og mange andre setter høyt for sine mange saklige epistler.

«— Folk og Lands henstilling om å stemme på høyre i Oslo ved stortingsvalget: For den som har lest de redaksjonelle artikler både i Aftenposten og Morgenbladet, etter avisfeiden i Morgenbladet etter henstillingen til Regjeringen om å løslate de gjenværende politiske fanger, hvor redaksjonene nærmest håner oss «landssvikere», så vil jeg bare si at vi hjemmesittere aldeles ikke furtet, men vi ville ikke være med på å stemme på våre verste motstandere, det mest reaksjonære av alle partier, nemlig høyre. Nei, la oss være tilskuere til seierherrenes kamp om makten, enten det nå er her hjemme eller ute i verden.»

Vi sier med Hamsun: Vi har tid å vente, levende eller død. Tross alt håper vi at lov og rett en gang igjen vil få overtaket. Men en må være klar over at dette neppe vil skje så lenge rovmordere, snikmordere og tyver er «gode nordmenn» og spioner får kongens fortjenestmedalje i gull, mens de som har gjort en stor innsats for å redde vårt kjære fedreland gjennom vanskelige krigs- og okkupasjonsår, forsmekter i våre konsentrasjonsleirer.

Foreløpig står alt på hodet, og svart er gjort til hvitt, forbrytere til engler, ja for ramme alvor ønsket enkelte kretser at den mann som ga ordre til å slippe atombomben over fredelige byer med følge at hundretusener mennesker mistet livet eller ble lemlestet, skulle få «fredsprisen», ja da må en si at 'verden fremdeles er grepet av smittsomt vanvidd.

Nei fra den kant kan vi ikke vente noe godt. Det er bare utrettelig opplysningsarbeid som en gang kan slå en bresje i den mur av løgn og bakvaskelse som stenger oss ute. Det er så sørgelig at så mangs av de rettsforfulgte ikke engang tørr abonnere på den

Sannheten om Jesus

G. T. Myhre takkes herved for sitt svar i nr. 30 på min artikkel med ovenstående tittel i nr. 27. Svaret kom ikke straks på grunn av overtravelhet, men det er ikke glemmt.

Jeg påskjønner Myhre's svar, fordi det viser hans dype interesse for den omhandlede sak, og hans kritikk er et produkt av det åndelige kaos, som Jesu motstandere, jødene, har oppnått å reise i de før så selvsikre nordiske folks sinn. Disse spilte ikke tid på bibelstamtafver, der, som også Myhre innrømmer, kan være omlagede. Myhre avslører, at han er ute i dette kaos med ordene: -

«Lentulusbrevet regnes som falsk, og Pilatusbrevet er sannsynligvis det samme»... Jamen hvorfor dog det? — Det minner om mannen, som skulle telle en haug smånøtter og sa: — 71, 72, 73... hvorpå han skubbet hele haugen sammen med ordene: — «Nå er det riktig så langt, så er det vel riktig resten med.»

I Hitlers «Min kamp» finnes en redegjørelse over den innflytelse, som den jødeinfluerte presse og ditto moderne litteratur har hatt på våre nordiske folk, som Hitler deler i tre klasser. Og for å konsentrere idéen, så fremsetter jeg den her på vers. Og så kan enhver finne ut av til hvilken han hører: **Klasse e e n** — den største er, den tror allting, som den ser satt på trykk — (forblændet er øyet) —

selv om nok så dumt forløyvet. **Klasse t o** — er meget mindre den er skuffet og vil lindre seg på løgn, den fikk fordøyet, ved å tro — at a l t er løyvet. **Klasse t r e** — er meget lille, men med sjælens syn den stille i hvert enkelt presseblad skiller løgn og sannhet ad.

Etter min åndelige analyse av saken er der ingen tvil om, at det av meg — etter Kongressens Bibliotek i Washington siterte brev — inneholder den sannhet, som jøderne gjennom århundrer har søkt å tilintetgjøre. Men tro og overbevisning er jo noe, som ikke kan overføres gjennom diskusjon.

Med vennlig hilsen til G. T. Myhre og Folk og Land.

Frederik J. Geddebo.

eneste avisen som kjemper for å få vekk landssvikstemplet, som seierherrene har klistret på de overvunne. Jeg sa engang i et radioforedrag at de mest karakteristiske egenskaper hos mennesket var ondskap og feighet. Tiden har nok vist at jeg hadde rett. Men jeg tar hatten av for de få som usei visk og uredde kjemper for retten!

A. G.

Stavanger

Vi beklager å måtte meddele at vår utrettelige medarbeider i Stavanger og omegn, ingeniør P. Thjømøe, har meddelt oss at han fra 1. april d. å. nedlegger sitt verv som vår kommisjonær.

For hans energiske og samvittighetsfulle arbeid i de forløpne år takker vi, samtidig som vi tør håpe på hans fortsatte interesse for vår avis.

Folk og Land.

Med henvisning til ovenstående melding fra ekspedisjonen vil jeg benytte anledningen til å takke de herværende abonnenter for behagelig forbindelse i de årene jeg har hatt befattning med saken.

De abonnenter som skal fornye sitt abonnement 1. april eller senere d. å. bes godhetsfullt sende sin kontingent direkte til ekspedisjonen, ikke til meg. Er noen i tvil om sin forfallsdato står jeg med glede til tjeneste med opplysning herom ved henvendelse pr. telefon eller på annen måte.

Jeg vil til slutt få be våre meningsfeller om å gjøre hva de kan for at bladet vårt kan bli mest mulig utbredt og at kontingenten blir betalt i rett tid.

Med hilsen

P. Thjømøe.

I vennen Titos land

De fleste prester i Jugoslavi, som nylig ble frigitt fra de berymkede konsentrasjonsleirer, så ut som levende lik og kan ikke på lenge gjenopptatt sitt arbeide, forteller en katolsk avis i London. De fleste er forvandlet til menneskelige automater og må likesom småbarn lære pånytt alt det som hører til et normalt liv. Noen av dem har tilbragt opptil fire år i konsentrasjonsleirene uten å være stillet for retten, og enda finnes omkring hundrede prester i disse leirer. Mange av dem ble mishandlet og slått og ennå flere frøs ihjel i den beryktede leiren ved Stolace.

Slik er det altså i Titos land, som kurtiseres av de vestallierte og som ble mottatt med fyrstelig prakt av englenderne. Men så er da også de vant til dette med konsentrasjonsleirer. Tenk bare på de titusener boerkvinner med barn, som omkom under erobringsskrig i boerpublikken — eller på englendernes opptreden på Akershus under okkupasjonen av Norge i 1945. De gikk Tito en høy gang. Men nå gjelder det bare å glemme — er det ikke så?

Kjøpmenn

Ja, så enkelt er det med RITA, at selv barn tapper uten trakt og uten spill og søl.

RITA føres kun i nye tønner à 27,60 og 120 lit. De tjener Dem selv og kunden best ved å føre

RITA i tønner m/ kran.

DEN PRAKTISKE PAKNING SOM IKKE RUSTER.

A.s Desin Tekn. Kjem. Fabrikk, Krokstadelva

Den svenske Högprofors-sak Blind Frontkjemper

Tilliten til rettsvesenet gjør en omprøving nødvendig

Og prof. Skeie som ble nektet visum til Sverige

Det er uro i svenske juristkretser. Det gjelder den meget omdiskuterte Högprofors-saken, som førte Ivar Kreugers bror, ingeniør Torsten Kreuger i fengsel. Det er meningsløst å tale om forbrytelse, det finnes ikke engang et indisium, sier professor Wilhelm Lundstedt i en omtale av lagmann Lundstedts bok om denne celebre affære. Og mange svenske og danske jurister deler denne oppfatning, som for noen dager siden førte til en interpellasjon i Riksdagen, hvor en positiv inngripen fra myndighetene ble etterlyst.

Vi skal så snart plassen tillater det gi en oversikt over Högprofors-saken, som også har stor interesse for oss, da den etter alt å dømme viser et rettsforfall som må opprettes hvis tilliten til rettsvesenet skal styrkes.

Mens de norske jurister av i dag har forholdt seg taus i denne sak, har danske jurister beskjeftiget seg adskillig med den. Bl. a. har den danske overrettssakfører J. K r a r u p behandlet den og forteller den for oss interessante detalj, at professor Jon Skeie under okkupasjonen ble nektet visum til Sverige etter

hans egen oppfatning på grunn av at hans meget oppriktige bok om Högprofors-saken, som hadde gjort «ett mycket ogynsamt intryck» i svenske kretser. Nå, når alles blikk i Sverige er rettet mot denne sak, krever den svenske rettsbevissthet at domstolene, som etter Kreugerkraket i 1932 var under påvirkning av psykose — slikt har også hendt i andre lands prosesshistorie — — resolutt forandrer dommen, skriver den danske jurist i Stockholmstidningen. Og han legger til: Sveriges høyt ansette rettsvesen kommer sikkert nå til å hevde sine gamle nordiske rettsprinsipper på en måte som kan få all kritikk til å tie.

Det kan også ha sin interesse her i landet å få vite, at i slutten av 30-årene vakte Högprofors-saken så sterk interesse endog utenfor Sveriges grenser, at det var på tale på privat initiativ å sammenkalle en internasjonal komite, som skulle ta stilling til spørsmålet «skyldig eller ikke skyldig» i denne sak. Men da begynte et antall svenske dommere, blant dem også noen som hadde hatt befattning med Högprofors-saken, å re-

Vi fortsetter kvitteringslisten og takker for følgende:

A. F.	Kr. 20.—
M. T.	» 100.—
B. E.	» 25.—
S. M. og C. M.	» 50.—
K. K. H.	» 35.—
A. V.	» 20.—
T. H.	» 20.—
F. H.	» 20.—
J. K.	» 50.—
H. P. S., Skien	» 50.—
Frontkjempermor	» 20.—
Venner på Mysen	» 150.—
H. Kn. Sch.	» 5.—
Olav J. Dokk	» 14.—
J. S.	» 25.—
Trældal	» 10.—
S. L.	» 15.—
E. N.	» 30.—
H. M.	» 10.—
O. Søylynd	» 52.—
K. F.	» 23.60
P. K. A.	» 34.—
O. W.	» 20.—
S. P.	» 10.—

agere og ville ha en gjenopptagelse. Derfor unnlot man i disse internasjonale kretser å gripe inn.

Vi nevner dette som et foreløbig svar på de norske angstbiteres reaksjon overfor våre henvendelser til svenske folkerettskyndige om å gi en utredning av den juridiske side ved det norske rettsoppgjør.

Vi har således grunn til å følge denne sak med oppmerksomhet, og det vil bli gjort.

Gårdfolk

Plass ledig fra midten av april. Mannen jord- og skogsarbeid. Kona stelle et mindre fjøs. Utmerket leilighet.

Attester og lønnsforlangende til

Knut Sollid,

Stavn p. å., Hallingdal.

SALG

P. g. a. sykdom selger jeg mine maskiner i Øvre Årdal, som kan overtas 1. april. Avnei. J. L. modell G. Lyrk. plugg, pussebord, grimem., salmakermaskin, lærvæls.

Skomaker I. Hjelseng,
Lyngstad, Viksdalen.

Jon Vangen og	
hustru	« 20.—
T. M.	» 10.—
Namsosgjengen	» 120.—
B.	» 100.—
A. B. og E. B.	» 50.—
K. Jensen, T.heim	» 10.—
K. S.	» 5.—
J. F.	» 10.—
K. H. Tangen	» 10.—
O. H.	» 50.—
L. H.	» 25.—
H. H.	» 10.—

Bidragene strømmer jevnt og sikkert inn, og målet å skaffe vår venn en leilighet er snart nådd.

Paul Franck

På Studentvenstrelagets møte uttalte Reinvoll, Asker:

Paul Frank er en høyesterettsadvokat som imidlertid har tilbragt det meste av sin tid borte i handelsstandens organisasjon. Her har han etter sigende på en fremragende måte syslet med kaffe og sukker og andre for oss allminnelige mennesker viktige næringsmidler. Så falt han for noen år siden for aldersgrensen, men i sitt otium har han nu funnet på å ta opp igjen jussen. Og tilsynelatende bare landssvikjussen. Den har han da utøvet systematisk fra 45 til i dag, i Dagbladet. Hans artikler er alle ens. Han er totalt upåvirket av alt som skjer. Det er bombastisk hat og hevsn. Hat og hevsn Men

Britannia Hotell

DRAMMEN

Den beste tid!

Den beste tid for rensning er nu. Om våren har det vært å stå i kø eller snu. Noen lærer aldri — gjør du?

SIGBJØRN DAHL - Skien.
Kjem. renseri.

Benytt

HÅNSKOMAKEREN
i Neberggt. 15 - Oslo

for vel en ukes tid siden gikk det total overstyr for ham. Han sprakk. I en artikkel i Dagbladet gikk han i sin iver for å hindre videre løslatelser av landssvikfanger løs på en stor part av våre beste menn. Han satte opp 3 punkter, hvor de alle fikk vite at de enten hadde hatt kneskjelv under krigen eller på annen måte vist nasjonal svakhet — alle dem som nu gikk inn for at strafferiet måtte ta slutt. Det gjelder altså både biskop Schjelderup og Johan Falkberget og mange, mange andre. Jeg vil be om nåde for Paul Frank. Han er nu kommet så helt opp i årene at det vel ikke er alltid at han har full kontroll over hva han skriver. Eller har hatet og hevnen tatt fullstendig overhånd?

Meningen bak ordene

I bladet «Fritt Danmark» skriver den engelske lege Alex Comfort en artikkel om å lese aviser. Han sier bl. a.:

Nu om stunder er det en kunst å lese avisenes nyheter. Det er like så stor en kunst som å holde en omvandrende handelsmann fra livet, som ringer på ens dør og prøver å selge en noe, man ikke har bruk for. Begge — handelsmannen som avisen — har et ganske bestemt mål, de ønsker å oppnå.

..Vår side:

Nødvendighet.
Motstandsbevegelse.
Protest.
Styrke bak ordene
Forsvar.
Sikkerhet.
Bosettelse.
Oppdragelse.
Likvidere
Befri.
Flyktning.
Korstog.
Fri regjering.
Forhør.
Fasthet.
Lojalitetsundersøkelse.

..De andres side:

Grusomhet.
Banditter. Terrorister.
Konspirasjon.
Sabelrasling.
Aggresjonstrussel.
Politistat.
Forvisning.
Konsentrasjonsleir.
Myrde.
Jevne med jorden.
Forræder.
Krig.
Marionettregjering.
Tortur.
Undertrykkelse.
Jernteppe. Utrensning.

Kommisjonærer ansettes

over hele landet

Gode betingelser. Skriv etter opplysninger.

FOLK og LAND

Sankt Olavskorsets ros . . .

(Forts. fra side 1.)

landssvikanordningens § 2, nr. 3.»

I «Nationen» for 25. 4. 49 spør Lorentz Vogt hvordan norsk rettspleie står idag? «Hvor langt ned på skråplanet er man kommet? Men hensyn til eksporten er den mer ukjente mann, som opptok produksjonen av glimmer dømt. Den mer prominente, som opptok produksjonen av det for tyskerne viktige vanadium er ikke aksjonert. Publikum står uforstående overfor forskjellen. Riksadvokaten bør bringe almenheten klarhet.»

Den mer prominente, som Direktør Vogt her sikter til, er den nytnevnte kommandør av St. Olav, direktør Gunnar Schjelderup. Dette er den klarhet publikum har fått, men den bør være tilstrekkelig.

Den 14. jan. 41, gikk Herr Schjelderup sammen med direktør Schram-Olsen (A/S Bjølvefossen) m. fl. kjente herrer til direktør Bryn i Forsyningsdepartementet og foreslo for dette departement og en ledsagende representant for Prisdirektoratet, at de nedlagte *Meisingset Gruber* (tilhørende Chria. Spigerverk) skulle gjenopptas «for fremstilling av wanadiumjern . . . . . 1/4 del av produksjonen ville være wanadium som tyskerne trenger meget sterkt» anførte Herr Schjelderup.

Den interessante protokoll for møtet gjengis her i sin helhet:

«Møte hos dr. Bryn 14. 1. 1941 kl. 12. Sak: gjentakning av drift ved Meisingset gruber. Tilstede var:

Direktør Johs. Gahr, Mek. Verkst. Landsforening, Ing. Bredrup Müller, Chria. Spigerverk, Direktør Schram-Olsen, A/S Bjølvefossen, Underdirektør Urdal, Prisdirektoratet, Sekretær T. Resstrup, Direktør G. Schjelderup, Chr. Spigerverk,

Økon. direktør Lowsow, Dr. Bryn, Forsyningsdepartementet, Avdelingssjef Münster, Forsyningsdepartementet.

Møtet var sammenkalt for at Chria. Spigerverks, Bremangers og Bjølvefossens representanter, kunne klargjøre spørsmålet om opptagelse av drift ved Meisingset gruber

for Prisdirektoratet og Forsyningsdepartementet.

Direktør Schjelderup redgjorde først i store trekk for projektet som gikk ut på opptagelse av drift ved Meisingset gruber for fremstilling av wanadium-jern. Disse gruber hadde tidligere vært nedlagt.

Det var flere ting som gjorde det ønskelig at driften blir opptatt snarest. For det første fordi krisesituasjonen gjorde tilgangen på skrapjern utilstrekkelig, for det annet, fordi det derved kunne skaffes beskjeftigelse såvel ved grube, hvor 30—40 mann kunne beskjeftiges, som ved Bremanger og Bjølvefossen for bearbeidelse av råmaterialene, samt ved Spigerverket.

De tyske myndigheter var også meget interessert i at gruben kom igang og hadde så å si uttalt, at om ikke vi selv satte det igang, så ville de gjøre det. Ved drift av gruben ville det nemlig kunne regnes med at 1/4 del av produksjonen ville være wanadium — som tyskerne trenger meget sterkt, de øvrige 3/4 deler av produksjonen ville være jern.

Planene for opptagelse av driften og et eventuelt samarbeide med Bremanger og Bjølvefossen var allerede gjennomarbeidet og det hele kunne settes igang på meget kort varsel. Saken var nå avhengig av at prisdirektoratet gikk med på den nødvendige forhøyelse av prisen som ble nødvendig for at driften skulle kunne bære seg. Drift av disse gruver vil nemlig under normale forhold m. bl. a. rikelig tilgang på skrapjern ikke være lønnsom.

Der fulgte endel diskusjon til belysning av sakens forskjellige sider. — Prisdirektoratet lovet å behandle saken snarest, når den bare ble forelagt det. En så stor sak vil man dog måtte regne med tar omtrent en måneds tid, da den også må forelegges for de tyske myndigheter.

Møtet hevet kl. 13.30.»

Som man ser var forslagsstillerne beskjedne og bad bare om så stor prisforhøyelse, at «driften kunne bære seg.» Man må dog gå ut fra, at Prisdirektoratet har tilstått de driftige herrer en passende krigsprofit.

Når forslaget taler om å «skaffe beskjeftigelse» er der-

Hvorfor Norge og Danmark . . .

(Forts. fra side 1.)

disses besetninger transport gjennom Sverige til Tyskland, idet vi kunne ha fritatt svenskene for deres plikt til å internere disse tropper, og i betraktning av den håpløse tilstand, hvori disse befant seg i Narvik og derfra opp mot riksgrensen mot Sverige, er det ikke utelukket, at Hitler hadde akseptert et slikt tilbud, istedenfor å gi dem en dengang umulig ordre om å marsjere sydover fra Hundalen. Fra Hundalen til Fauske er det 8 dagsmarsjer a 30 km. i dengang dyp sne, som folk uten ski og skikjelker ikke ville kunne greie å ta seg frem over. Først i midten av juli kunne de vente bar mark i dette strøk. Det var disse isolerte tyske tropper, som den gang var moden for kapitulasjon, ikke vi som dengang hadde besatt Narvik, og som var herre over sjøen utenfor ved våre alliertes assistanse. Hvis våre 2 panserskip, som ble senket i Ofotenfjorden d. 9.4. 1940, hadde vært plasert i Tjeldsund og Ramsund og der forholdt seg passive uten å skride til noe angrep, ville tyskerne neppe ha angrepet dem, da deres ordre fra Hitler ikke gikk lenger enn til okkupasjon av Narvik. Hva som lå nordenfor av Norge, synes ikke Hitler den gang å ha interessert seg for.

Kunne vi så ha holdt oss utenfor krigen ved å stanse malmtrafikken på Narvikbanen. Vi kunne jo påberope oss, at her nå forelå force majeure, så våre tidligere overenskomster med svenskene ikke lenger var bindende for oss. Vi ville i så fall få ikke alene svenskene og tyskerne på nakken (men også englenderne eller andre nasjoner, for hvem Kirunamalmen var en tvingende nødvendighet. Saken er, at engelskmennene og franskmennene ikke absolutt ville stoppe malmtrafikken

til å si, at der i 1941 ikke var noen arbeidsløshet i industrien som helhet. Sysselsettingen i industri og bergverk var i året 1941 107,6 % når normalåret 1938 regnes til 100 %. Og der var allerede i 1941 stor mangel på skogsarbeidere.

Produksjonen av wanadiumjern ved Meisingset gruber sto saklig sett i samme stilling som glimmerproduksjon-

på Narvikbanen, men de ville selv ha tak i malmen og ikke bare hindre tyskerne i å få tak i den. Hadde de bare ønsket å oppnå det siste, kunne de jo ha bombet jernbanebroen over Hundalen og sperret Ofotfjorden med miner, men det var malmen de selv ville ha tak i, og det ville de ikke kunne få på den måte.

For oss nordmenn kunne det være likegyldig, hvem som fikk tak i den Kirunamalmen, som kom over riksgrensen. Vi kunne ikke påta oss å fungere som en band-hund, der hadde å påse, at malmen kom på de riktige hender. Vi fikk overlata tyskerne og deres motstandere å slåss om malmen, og et slikt slagsmål måtte nødvendigvis resultere i en kamp om Narvik. Men den, som angrep Narvik, angrep også oss, og derfor ville vår rette plass være i denne kamp

Er ikke dette landssvik . . .

(Forts. fra side 1.)

har foret det nordiske kontor i Moskva W. D. med hemmelige opplysninger. Da Quisling påviste dette og fikk stortingets medhold overfor dem som har styrt siden 1945, av-

sa han sin egen dødsdom. De glemmer ikke så lett, de karene, og når de så attpå til spillet seg inn med seierherrene, var alt håp ute.

Årsoppgjør

revisjon, bokføring.
Revisor Arne Gausdal.
Tlf. 33 38 08 — Oslo.

Overrettssakfører

Ketil Harnoll
Munkedamsv. 5, Oslo
Tlf. 42 21 30

O.r.sakfører

SOLVEIG STANG
Alm. praksis.
Bokføring, Mangfoldiggjøring
(Stensilering).
Konferanse etter avtale.
Tlf. 37 96 26, Bentsebrugt. 16c.
oppg. A. II. Oslo.

Tannlege Maamoen

Hansteensgt. 2
Tlf. 44 36 99

Tannlæge

MARTIN KJELDAAS
Hansteensgt. 2
Tlf. 44 75 54

FOLK OG LAND

Utkommer i Oslo

Redaksjon: Postboks 1407, Oslo
Telefon 55 76 56

Ekspedisjon: Kierschowsgt. 5,
Oslo — Telefon 37 76 96
Løssalgspris: 40 øre

Abonnementspriser:

Kr. 16, pr. år, kr. 8, pr. halvår
Sverige, Danmark: Kr. 20, pr. år,
kr. 10 pr. halvår

Utlandet forøvrig: Kr. 24, pr. år,
kr. 12 pr. halvår

I nøytralt omslag kr. 30,— pr. år
kr. 15,— pr. halvår

Annonsepris: 32 øre pr. millimeter
over en spalte

Bruk postgironr. 16450

Sambandstrykkeriet A/S — Oslo

en, når man bortser fra at wanadium er langt krigsviktigere enn glimmer. Det var en ny produksjon skapt av tyskernes krigsbehov.

*

I en senere artikkel skal vi se, hvorledes Herr Schjelderup trodde å kunne avlede den kritikk, som Lorentz Vogt etter befrielsen rettet mot hans krigsproduksjon.